

PREPOZNAVANJE I VREDNOVANJE UČENJA KROZ VOLONTIRANJE U ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA U HRVATSKOJ

ANALIZA ISPITIVANJA

Rujan 2025.

Volunteering Equality
Rights Action
VERA 2025

Co-funded by
the European Union

Project Number: 101194233

(Revealing European Values in Volunteering in Europe - REVIVE Project No. 101051131)

PREPOZNAVANJE I VREDNOVANJE UČENJA KROZ VOLONTIRANJE U ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA U HRVATSKOJ

ANALIZA ISPITIVANJA

Rujan 2025.

Financirano sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Europske unije ili Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

Sadržaj

1. Uvod.....	3
2. Uzorak i metodologija	3
3. Volontiranje u odgojno-obrazovnoj ustanovi	3
4. Vrednovanje učenja kroz volontiranje	7
5. Građanski odgoj i učenje zalaganjem u zajednici.....	9
6. Suradnja s organizacijama i ustanovama u zajednici	11
7. Zaključak.....	13

1. Uvod

U razdoblju od svibnja do srpnja 2025. godine Hrvatski centar za razvoj volonterstva proveo je ispitivanje s ciljem prikupljanja podataka o postojećim praksama, izazovima i potrebama u vezi s uključivanjem volontiranja u obrazovni proces, s posebnim naglaskom na građanski odgoj i obrazovanje te učenje zalaganjem u zajednici. Dobiveni odgovori, kao i povratne informacije prikupljene kroz regionalne konzultacije s relevantnim dionicima, poslužit će kao temelj za izradu nacionalnog izvještaja i preporuka za unapređenje vrednovanja učenja kroz volontiranje.

Upitnik je bio namijenjen nastavnicima, stručnim suradnicima i drugim djelatnicima odgojno-obrazovnih ustanova u Hrvatskoj, a sastojao se od 25 pitanja podijeljenih u pet tematskih cjelina. Svi odgovori bili su anonimni.

Ispitivanje je proveo Hrvatski centar za razvoj volonterstva kroz projekt „Volunteering, Equality, Rights and Action” (VERA) 2025. Projekt je financiran od strane Centra za europsko volontiranje (CEV) iz programa Europske unije „Građani, jednakost, prava i vrijednosti” (Citizens, Equality, Rights and Values - CERV).

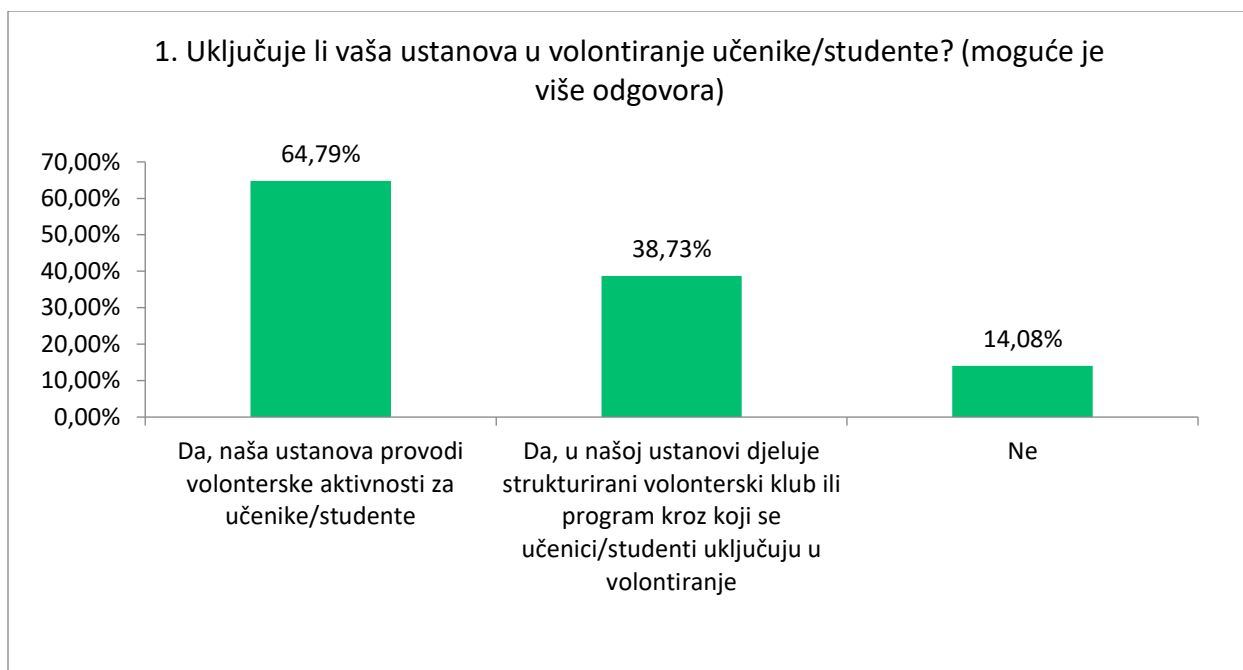
2. Uzorak i metodologija

Ispitivanje je provedeno na nereprezentativnom uzorku od 144 ispitanika, pri čemu je 124 ispitanika upitnik ispunilo u cijelosti. Upitnik je sadržavao kombinaciju pitanja s višestrukim izborom i otvorenih pitanja.

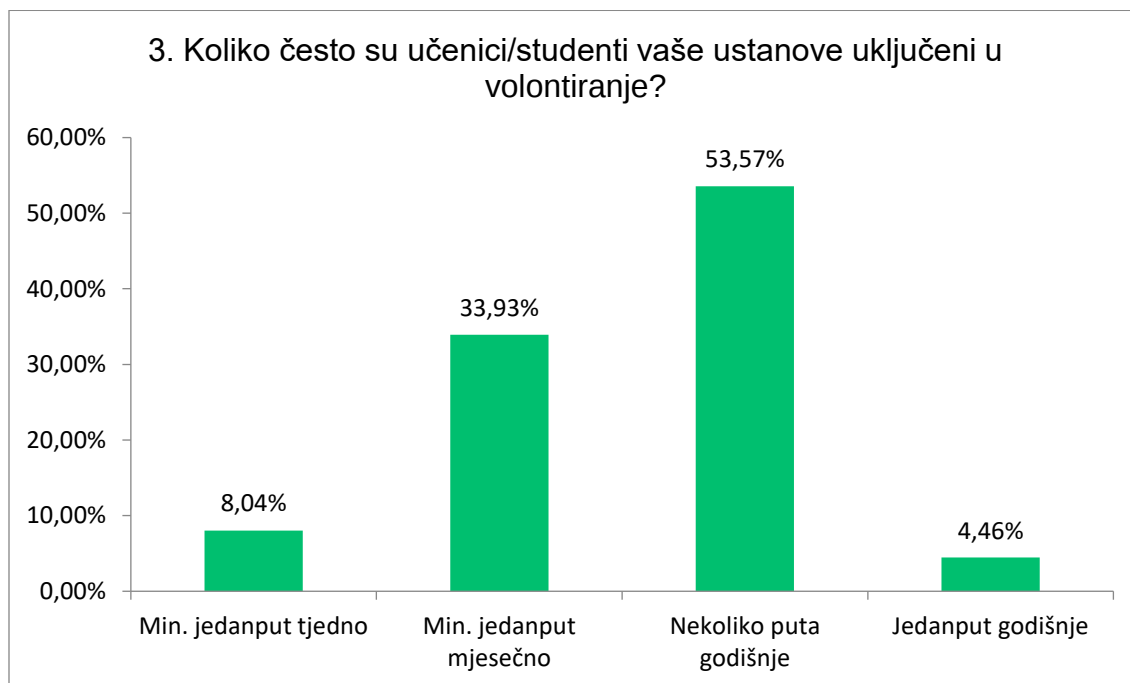
Više od polovice ispitanika zaposleno je u srednjim školama (52,08 %), gotovo 32 % u osnovnim školama, a nešto više od 10 % na fakultetima. Najmanji broj ispitanika zaposlen je u domovima za djecu i mlade. Što se tiče geografske zastupljenosti, najzastupljeniji su ispitanici iz Grada Zagreba (24,31 %) te Osječko-baranjske županije (22,92 %), dok su ostale županije podjednako zastupljene u manjem broju.

3. Volontiranje u odgojno-obrazovnoj ustanovi

Većina ispitanika, njih gotovo 65 %, izjavljuje da njihova ustanova provodi volonterske aktivnosti za učenike i studente, dok u nešto manje od 39 % djeluje volonterski klub ili program kroz koji se učenici/studenti uključuju u volontiranje. Samo 14 % ispitanika izjavljuje da njihova ustanova uopće ne uključuje učenike ili studente u volontiranje.

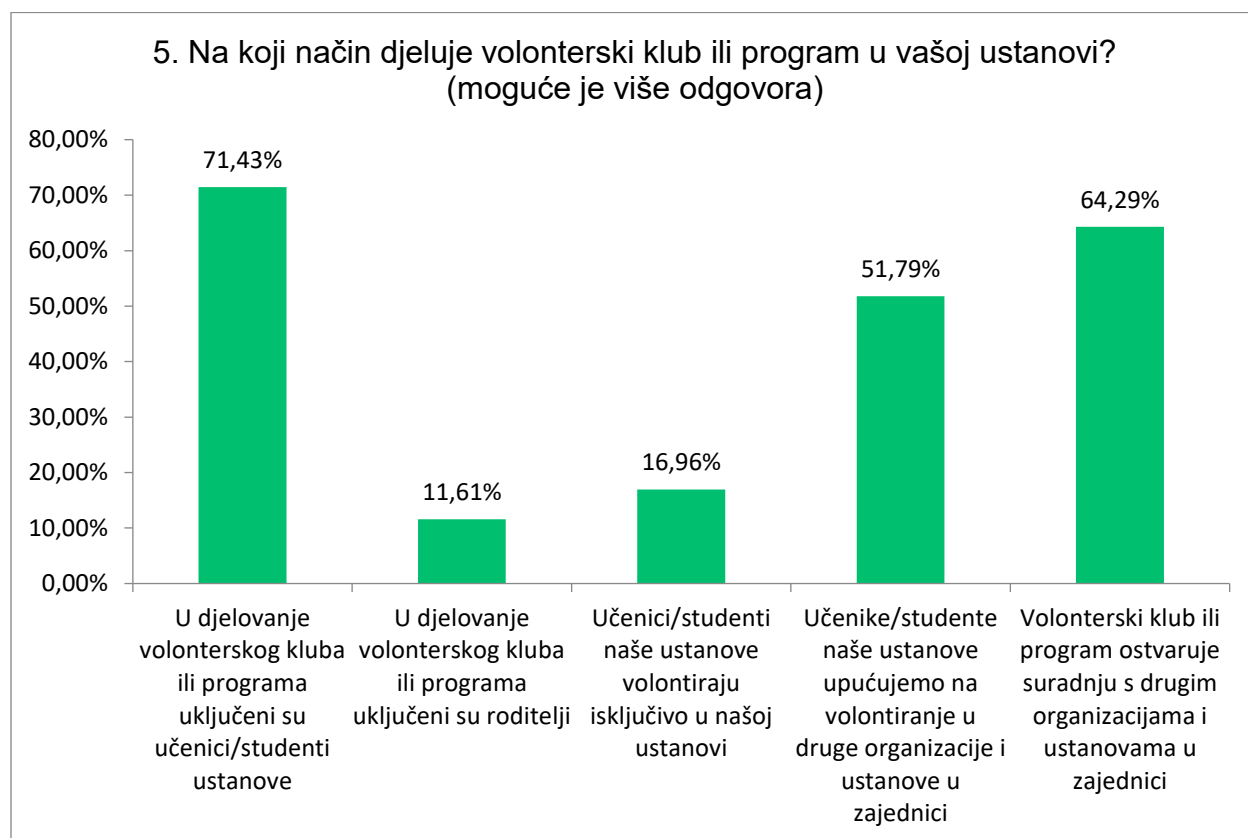
Broj učenika, odnosno studenata, koji se u ispitanim odgojno-obrazovnim ustanovama uključuje u volontiranje varira od ustanove do ustanove. U prosjeku unutar ustanove volontira oko 50 učenika/studenata, s rasponom od 2 do čak 1000 volontera. Što se tiče učestalosti volontiranja u ispitanim odgojno-obrazovnim ustanovama, više od polovice ispitanika (53,57 %) izjavljuje da njihovi učenici/studenti volontiraju nekoliko puta godišnje, 33,93 % barem jednom mjesečno, a 8,04 % jednom tjedno. Najmanji broj (4,46 %) volontira samo jednom godišnje.

Velika većina učenika i studenata uključenih u volontiranje o mogućnostima volontiranja doznaje kroz razgovore s nastavnicima ili stručnim suradnicima (71,43 %), zatim putem volonterskog kluba ustanove

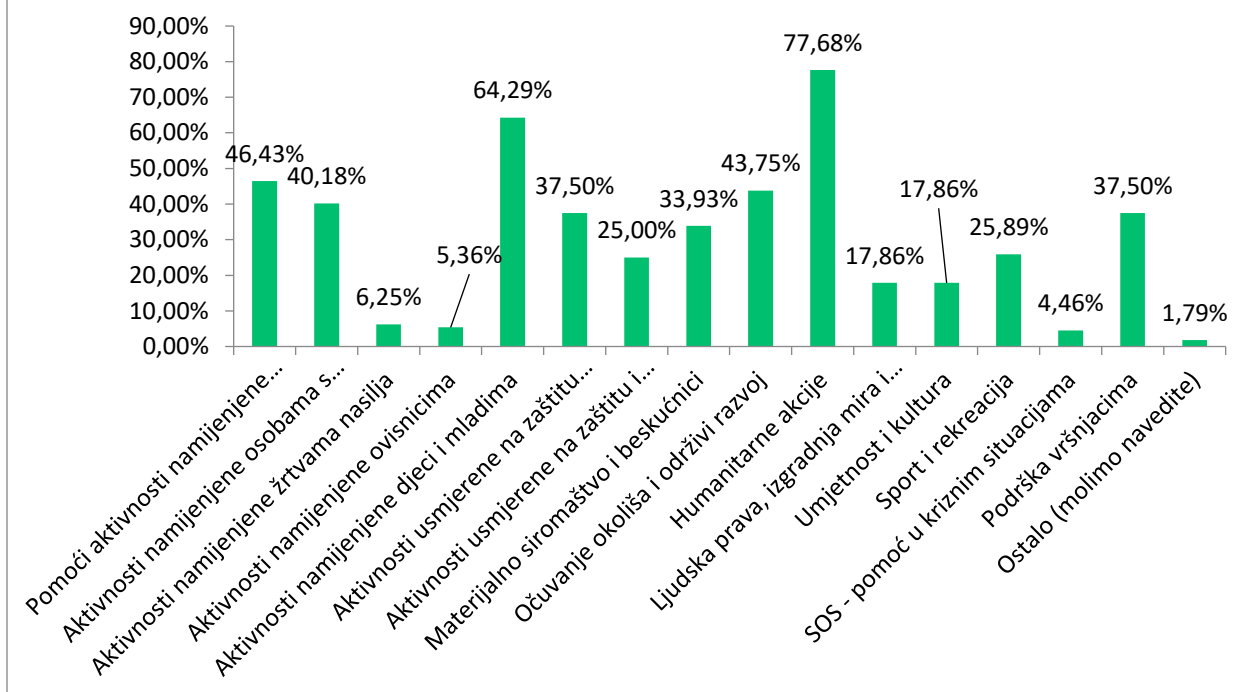
(51,79 %) te tijekom satova razrednika, predavanja ili tematskih radionica (48,21 %). Manje od polovice ispitanika izjavljuje da se o mogućnostima volontiranja učenici i studenti informiraju putem vanjskih partnera/suradnika koji dolaze u ustanovu te usmenom predajom među vršnjacima, dok se to u najmanjoj mjeri (33,04 %) odvija putem društvenih mreža ustanove.

Više od 64 % ispitanika u čijim ustanovama djeluje volonterski klub ili program u provedbi aktivnosti surađuje s drugim organizacijama i ustanovama u zajednici. Oko polovice ispitanika svoje učenike/studente upućuje na volontiranje u druge organizacije i ustanove, dok ih oko 17 % volontira isključivo unutar ustanove. Najveći broj ispitanika izjavljuje da su u djelovanje volonterskog kluba ili programa uključeni samo učenici/studenti ustanove (71,43 %), dok tek 11,61 % uključuje i roditelje.

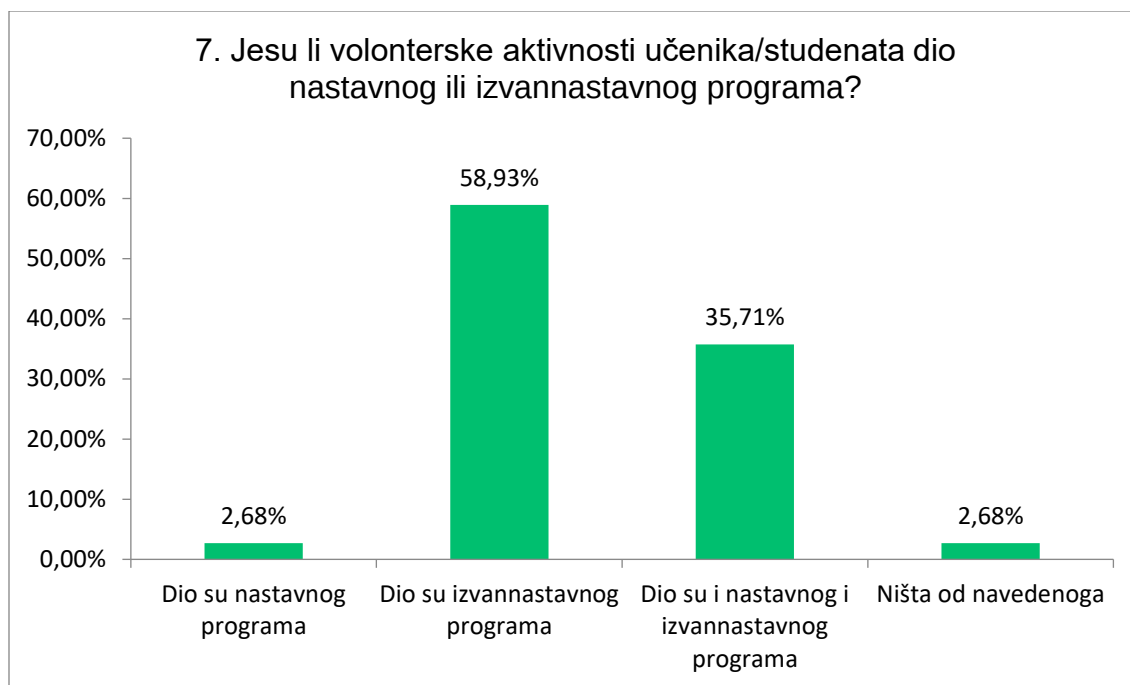
U ispitanim odgojno-obrazovnim ustanovama u najvećoj se mjeri provode humanitarne akcije (77,68 %) i aktivnosti namijenjene djeci i mladima (64,29 %) te starijim osobama (oko 46 %). Zatim slijede očuvanje okoliša i održivi razvoj (43,75 %) i aktivnosti namijenjene osobama s invaliditetom i teškoćama u razvoju (40,18 %). Dosta su zastupljene i aktivnosti usmjerene na zaštitu životinja (37,5 %), dok se u manjoj mjeri provode aktivnosti koje se tiču ljudskih prava, mira i demokracije te umjetnosti i kulture (oko 17 %). Najrjeđe su zastupljene aktivnosti namijenjene ovisnicima (5,36 %) te volontiranje u kriznim situacijama (4,46 %).

6. U koju vrstu volonterskih aktivnosti ili područje volontiranja su najčešće uključeni učenici/studenti vaše ustanove? (moguće je više odgovora)

Ovi rezultati pokazuju da, iako postoji određena razina umreženosti i vanjske suradnje, volonterski programi obrazovnih ustanova još su uvijek u značajnoj mjeri usmjereni na vlastite učenike ili studente te postoji prostor za jačanje međusektorske suradnje, uključivanje roditelja i zajednice, kao i motiviranje učenika/studenata da volontiraju izvan svoje ustanove. Osim toga, volontiranje u odgojno-obrazovnim ustanovama tematski najčešće ostaje unutar tradicionalnih okvira, poput humanitarnih i socijalnih aktivnosti. Istovremeno, potencijal volontiranja kao alata za razvoj demokratske kulture, građanskog odgoja i kritičkog mišljenja ostaje nedovoljno iskorišten. To može upućivati na ograničenu svijest o širem odgojnom potencijalu volontiranja, kao i na manjak resursa, znanja ili podrške za uključivanje u kompleksnije teme koje potiču dublje razumijevanje društvenih izazova i aktivno građanstvo.

Što se tiče integracije u odgojno-obrazovni program, većina ispitanika izjavljuje da su volonterske aktivnosti učenika/studenata dio izvannastavnog programa (58,93 %). Gotovo 36 % ispitanih ustanova volonterske aktivnosti provodi kombinirano, u okviru nastavnog i izvannastavnog programa, dok tek 2,68 % ispitanika navodi da su volonterske aktivnosti u njihovoj ustanovi dio nastavnog programa, što upućuje na to da volonterske aktivnosti učenika ili studenata često zahtijevaju dodatni angažman nastavnika i drugih stručnih suradnika izvan okvira nastave.

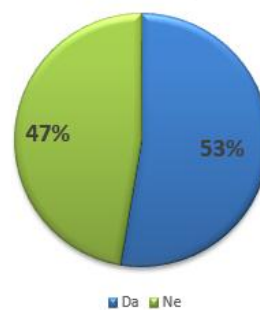

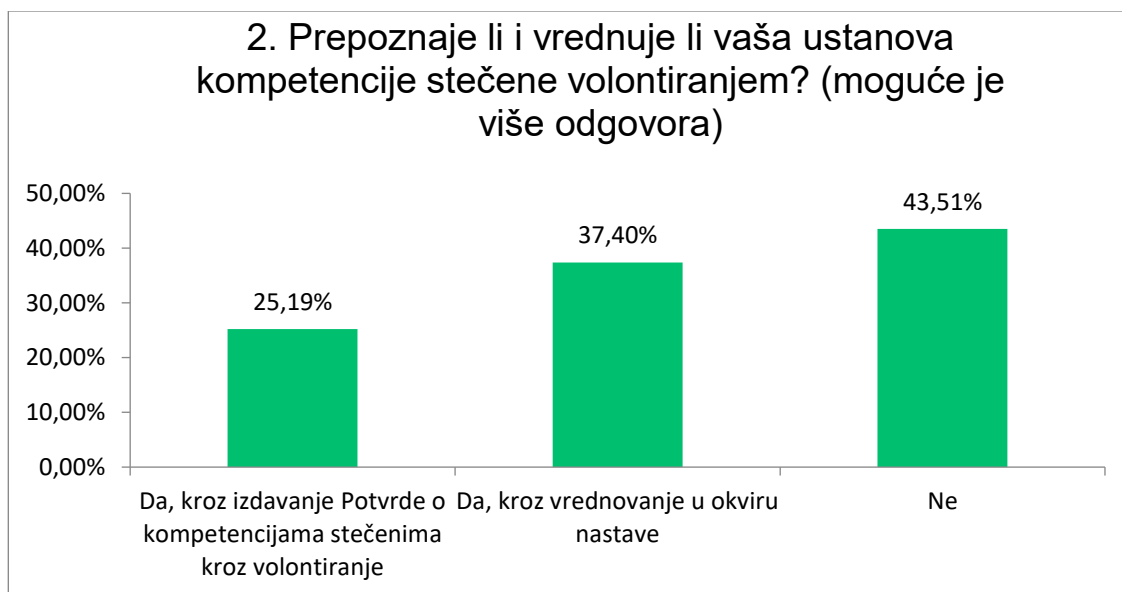
4. Vrednovanje učenja kroz volontiranje

Što se tiče prepoznavanja i vrednovanja kompetencija stečenih kroz volontiranje, nešto više od polovice ispitanika izjavljuje da je upoznato s postojanjem Potvrde o kompetencijama stečenim kroz volontiranje (52,67 %).

Ipak, tek je četvrtina ispitanika je koristi za priznavanje i vrednovanje učenja kroz volontiranje. Najveći dio ispitanika, njih čak 43 % ni na koji način ne vrednuje učenje stečeno kroz volontiranje, dok ih u okviru nastave vrednuje oko 37 %, što ukazuje na nedovoljno razvijenu svijest o volontiranju kao vrijednom načinu razvoja vještina i kompetencija u odgojno-obrazovnom sustavu.

1. Jeste li upoznati s Potvrdom o kompetencijama stečenima kroz volontiranje?

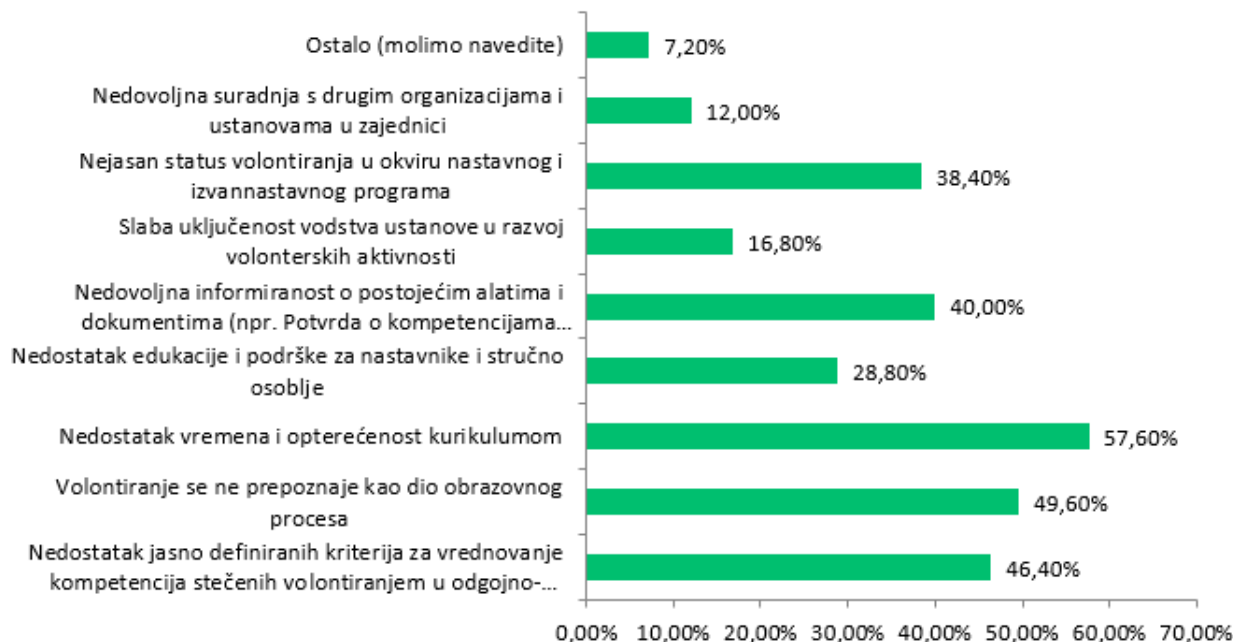

U ispitanim ustanovama koje vrednuju kompetencije stečene volontiranjem najčešće dolazi do razvoja socijalne i građanske kompetencije učenika ili studenata (79,73 %). U jednakom broju ispitanih ustanova (44,59 %) kroz volontiranje učenika/studenata razvija se komunikacija na materinskom jeziku, zatim inicijativnost i poduzetnost te kulturna svijest i izražavanje. Najmanje su zastupljene matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji (8,11 %). Od ostalih kompetencija ispitanici su naveli timski rad, kritičko mišljenje, organizaciju vremena, upravljanje projektima te održivi razvoj.

Kao najveća prepreka vrednovanju učenja kroz volontiranje u ispitanim ustanovama istaknuo se nedostatak vremena i opterećenost kurikulumom (57,6 %). Također, gotovo polovica ispitanika preprekom smatra i neprepoznavanje volontiranja kao dio obrazovnog procesa (49,6 %), nedostatak jasno definiranih kriterija za vrednovanje kompetencija stečenih volontiranjem u odgojno-obrazovnom sustavu (46,4 %) te nedovoljnu informiranost o postojećim alatima i dokumentima, kao što je Potvrda o kompetencijama stečenim kroz volontiranje (40 %). Najmanji broj ispitanika (12 %) kao prepreku ističe nedovoljnu suradnju s drugim organizacijama i ustanovama u zajednici.

4. Što prepoznajete kao najveće prepreke i izazove za vrednovanje učenja kroz volontiranje u vašoj ustanovi?

Najveći broj ispitanika smatra da bi njihovoj ustanovi u boljem vrednovanju učenja kroz volontiranje pomogle jasne smjernice i primjeri dobre prakse (57,6 %), dok polovica ispitanika (50,4 %) uviđa potrebu za više vremena i prostora unutar nastavnog plana za takve aktivnosti. Značajnom broju ispitanika (48,8 %) pomogle bi edukacije i stručna usavršavanja o vrednovanju učenja kroz volontiranje te potpora i usmjerenje Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih i/ili Agencije za odgoj i obrazovanje. Najmanji, ali ipak značajan broj ispitanika potrebu vidi u većoj podršci vodstva ustanove (17,6 %) te uspostavi suradnje s drugim organizacijama i ustanovama u zajednicama (16 %).

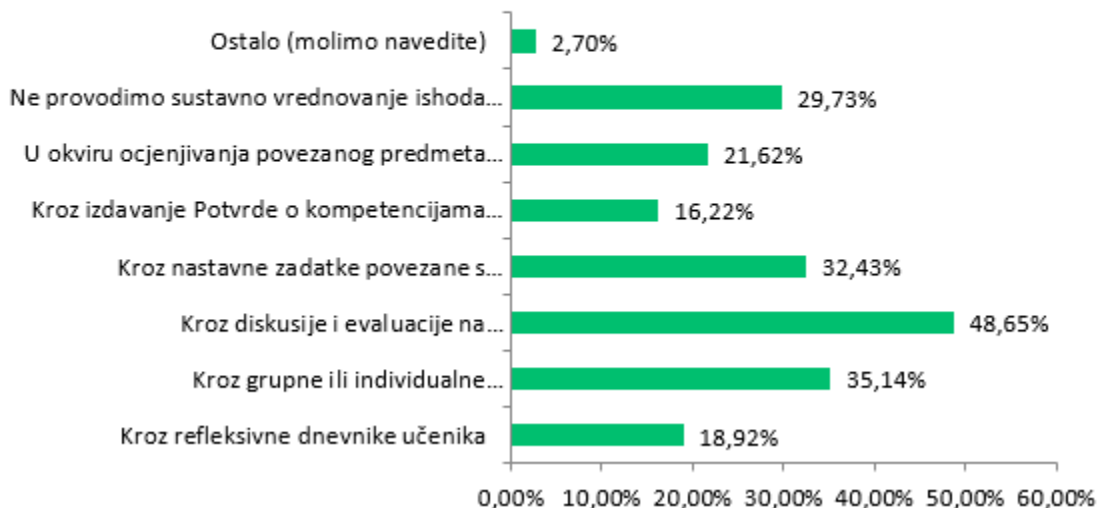
Iz tih se rezultata može zaključiti da, unatoč sve većoj prisutnosti volontiranja u odgojno-obrazovnim ustanovama i suradnje s dionicima u zajednici, njegova uloga kao značajnog oblika neformalnog učenja još uvijek nije dovoljno prepoznata te da postoji potreba za snažnijom institucionalnom podrškom, jasnijim smjernicama i boljim povezivanjem formalnog i neformalnog obrazovanja.

5. Građanski odgoj i učenje zalaganjem u zajednici

U većini ispitanih ustanova građanski odgoj i obrazovanje provodi se kao međupredmetna tema (68 %). Kao zaseban predmet provodi ga tek nešto više od 10 % ispitanika, dok se u 12 % ispitanih ustanova građanski odgoj i obrazovanje uopće ne provodi. S druge strane, učenje zalaganjem u zajednici provodi se u manje od 30 % ispitanih odgojno-obrazovnih ustanova, dok gotovo 17 % ispitanika uopće nije upoznato s konceptom učenja zalaganjem u zajednici. Ondje gdje se učenje zalaganjem u zajednici provodi, najčešće je integrirano kroz sat razrednika, izvannastavne aktivnosti te društveno-humanističke predmete poput etike, vjeronauka i građanskog odgoja. Također, rezultati ispitivanja ukazuju na važnost pojedinačne inicijative nastavnika i stručnih suradnika, dok u određenim visokoškolskim ustanovama postoji veća formalizacija ovog pristupa kroz razne kolegije.

Što se tiče vrednovanja ishoda učenja i kompetencija stečenih kroz učenje zalaganjem u zajednici, ono se najviše odvija kroz diskusije i evaluacije na nastavi i predavanjima (48,65 % ispitanika) te kroz grupne ili individualne prezentacije ili izvještaje (35,14 %). Najmanji broj ispitanih ustanova učinak projekata zalaganjem u zajednici vrednuje kroz refleksivne dnevnike učenika (18,92 %) te izdavanje Potvrde o kompetencijama stečenim kroz volontiranje (16,22 %).

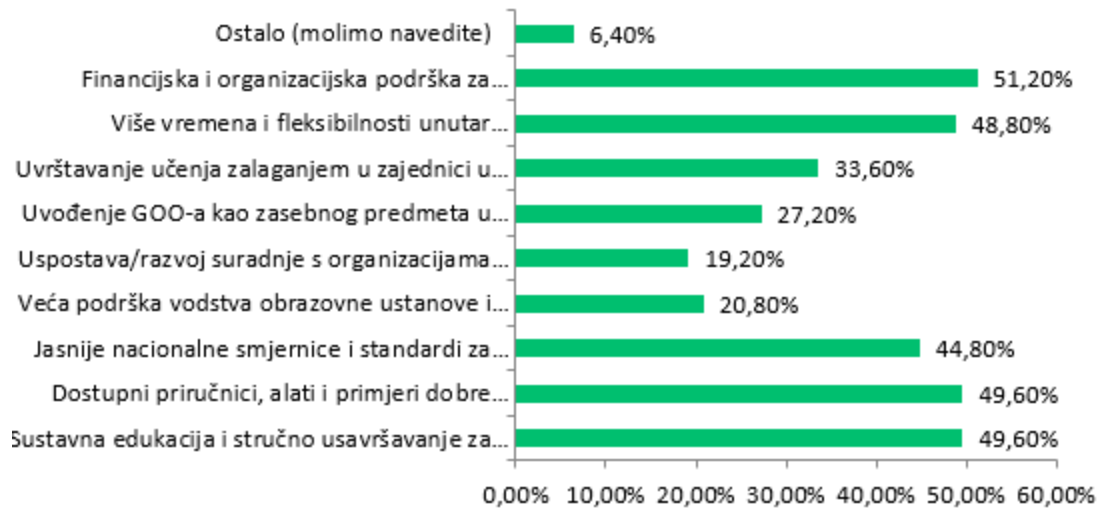
4. Na koji način vrednujete ishode učenja i kompetencije stečene kroz proces učenja zalaganjem u zajednici? (moguće je više odgovora)

Kao najveća prepreka uvođenju ili daljnjem razvoju građanskog odgoja i obrazovanja ili učenja zalaganjem u zajednici u ustanovama ispitanika ponovo se pokazao nedostatak vremena u okviru nastavnog plana i programa (64 %). Slijedi nedovoljna edukacija i pripremljenost nastavnog/stručnog osoblja za provedbu tih aktivnosti (44 %), a više od 38 % ispitanika prepreku prepoznaje u niskoj motivaciji nastavnog/stručnog osoblja. Za nešto manje ispitanika izazov je niska motivacija učenika/studenata (31,2 %). Uvjerljivo najmanji broj ispitanika (10,4 %) prepreku vidi u nedovoljnoj suradnji s lokalnom zajednicom i organizacijama civilnog društva, što ukazuje na to da mnoge ustanove u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja te učenja zalaganjem u zajednici uglavnom surađuju s partnerima iz zajednice.

Na pitanje što bi njihovoj ustanovi moglo pomoći u uvođenju ili daljnjem razvoju građanskog odgoja i obrazovanja ili učenja zalaganjem u zajednici, ispitanici najčešće navode potrebu za financijskom i organizacijskom podrškom za provedbu aktivnosti (51,2 %). Gotovo polovica ispitanika (49,6 %) ističe važnost sustavnog stručnog usavršavanja nastavnog i stručnog osoblja, kao i dostupnosti priručnika, alata i primjera dobre prakse (također 49,6 %). Značajnom broju ispitanika (48,8 %) pomoglo bi više vremena i fleksibilnosti unutar nastavnog plana. S druge strane, najmanje se prepoznaje važnost podrške vodstva ustanove i kolektiva (20,8 %) te suradnje s organizacijama civilnog društva i lokalnom zajednicom (19,2 %), iako su upravo ti čimbenici često ključni za održivost i razvoj ovih obrazovnih pristupa.

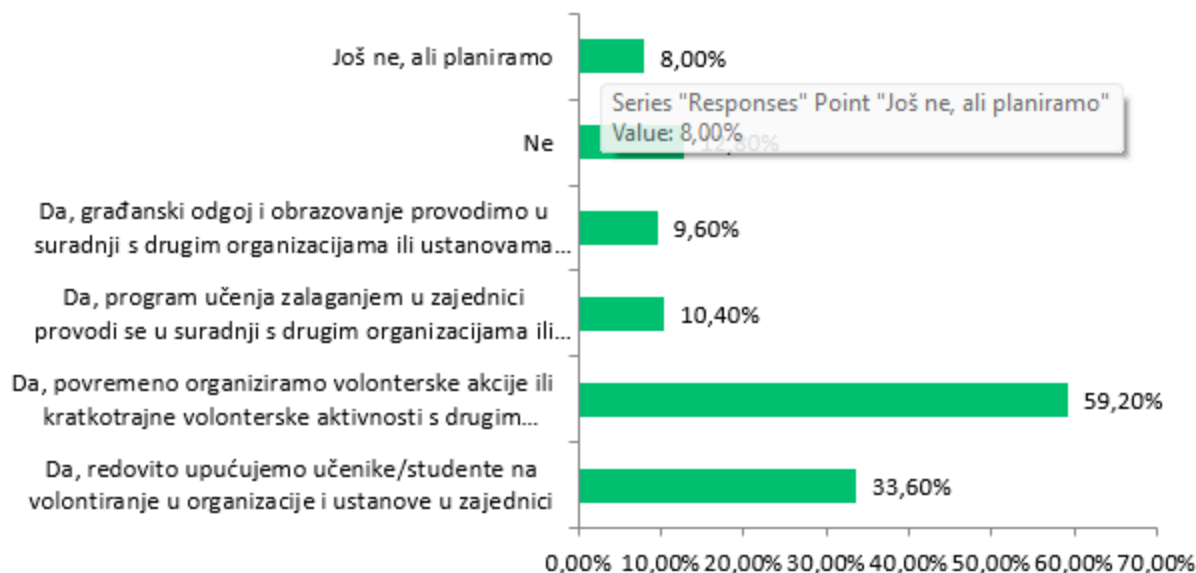
6. Što bi pomoglo vašoj ustanovi u uvođenju ili daljnjem razvoju građanskog odgoja i obrazovanja i/ili učenja zalaganjem u zajednici? (moguće je više odgovora)

6. Suradnja s organizacijama i ustanovama u zajednici

Velik dio ispitanika, njih više od 59 %, surađuje s drugim organizacijama ili ustanovama u zajednici kroz organizaciju volonterskih akcija ili kratkotrajnih volonterskih aktivnosti. Osim toga, 33,6 % ispitanika izjavljuje da njihova ustanova upućuje učenike/studente na volontiranje u organizacije i ustanove u zajednici. No tek 10,4 % ispitanih ustanova surađuje s drugim organizacijama ili ustanovama u zajednici u provedbi učenja zalaganjem u zajednici, a 9,6 % u provedbi građanskog odgoja i obrazovanja. Gotovo 13 % ispitanika ne surađuje s drugim organizacijama u zajednici ni u kojem obliku, dok 8 % izjavljuje da u budućnosti planira uspostaviti neki oblik suradnje.

1. Suraduje li vaša ustanova s drugim organizacijama ili ustanovama u zajednici u provedbi volonterskih aktivnosti, građanskog odgoja i obrazovanja i/ili učenja zalaganjem u zajednici? (moguće je više odgovora)

Kao glavne prednosti takve suradnje u ovom su ispitivanju prepoznati razvoj građanske i socijalne kompetencije kod učenika, odnosno studenata (73,6 %) te porast njihove motivacije i angažmana kroz stvarne životne situacije (68,8 %). Velik dio ispitanika vrijednost pronalazi i u stvaranju dugoročnih partnerskih odnosa (60,8 %) te povećanju raznolikosti i kvalitete izvannastavnih aktivnosti (50,4 %). Najmanji broj ispitanika prednost vidi u prilikama za profesionalni razvoj nastavnog i stručnog osoblja (29,6 %) te podršci stručnjaka izvan ustanove u provedbi edukativnih aktivnosti (28,8 %).

To ukazuje na raskorak između potencijala i stvarne suradnje obrazovnog sektora s civilnim društvom, pri čemu se doprinos zajednice još uvijek nedovoljno koristi kao resurs u obrazovanju. Sustavnijim povezivanjem s civilnim društvom i dionicima iz zajednice otvara se prostor ne samo za razvoj vještina učenika i studenata već i za stručno usavršavanje nastavnog i stručnog osoblja kroz razmjenu znanja, iskustava i novih pristupa podučavanju i učenju.

Kao najveće prepreke uspostavljanju ili održavanju suradnje s organizacijama civilnog društva i drugim ustanovama u zajednici ispitanici navode nedostatak vremena i organizacijskih kapaciteta (67,2 %), kao i ograničene resurse poput prijevoza, prostora, opreme i materijala (58,4 %). Slijede nedovoljna informiranost o mogućnostima suradnje i primjerima dobre prakse (32 %), dok najmanji broj ispitanika ističe manjak podrške vodstva ustanove ili lokalne zajednice (12,8 %) te slabu komunikaciju s organizacijama iz zajednice (10,4 %). Kao dodatni izazovi spominju se slaba motivacija učenika te nedostatak pozitivnih primjera u javnom prostoru, koji često ustupa mjesto senzacionalizmu. Sve to ukazuje na potrebu za sustavnom podrškom i većom vidljivošću dobrobiti suradnje između odgojno-obrazovnih ustanova i organizacija civilnog društva, a na korist učenika, ustanove i zajednice.

7. Zaključak

Rezultati ispitivanja pokazuju da volontiranje ima značajnu, ali još uvijek nedovoljno prepoznatu i sustavno vrednovanu ulogu u odgojno-obrazovnim ustanovama u Hrvatskoj. Najčešće se provodi kroz izvannastavne aktivnosti i humanitarne akcije, uz povremenu suradnju s organizacijama iz zajednice. Unatoč prepoznatim dobrobitima volontiranja, posebice u razvoju građanske kompetencije te motivaciji učenika, njegov obrazovni potencijal ostaje djelomično neiskorišten.

Iako je više od polovice ispitanika upoznato s Potvrdom o kompetencijama stečenim kroz volontiranje, njezina je primjena u praksi ograničena, a velik broj ustanova ne vrednuje učenje stečeno volontiranjem ni na koji način. Ključne prepreke, kao što su nedostatak vremena, preopterećenost kurikulumom, nepostojanje jasnih kriterija vrednovanja i nedovoljna informiranost o postojećim alatima i resursima, ukazuju na potrebu za sustavnijim rješenjima za povezivanje volontiranja s formalnim obrazovanjem. Ispitanici jasno prepoznaju dobrobiti volontiranja i suradnje s lokalnom zajednicom, osobito u pogledu razvoja građanske kompetencije te povećanja motivacije učenika. Međutim, za ostvarivanje tog potencijala nužna je snažnija institucionalna podrška u obliku jasnih smjernica, edukacija, prostora unutar kurikuluma te podrške nadležnih tijela.

Građanski odgoj i obrazovanje najčešće se provodi kao međupredmetna tema, dok je učenje zalaganjem u zajednici prisutno tek u manjem broju ustanova, često zahvaljujući individualnoj inicijativi nastavnika. Suradnja s organizacijama civilnog društva uglavnom se ostvaruje kroz kratkoročne volonterske aktivnosti, dok je uključivanje zajednice u obrazovanje kroz građanski odgoj ili učenje zalaganjem u zajednici još uvijek rijetkost.

Sve to ukazuje na potrebu za boljom integracijom volontiranja u odgojno-obrazovni sustav, razvojem sustava vrednovanja neformalnog učenja kroz volontiranje, kao i sustavnijim povezivanjem odgojno-obrazovnih ustanova s civilnim društvom. Time bi se osigurala bolja kvaliteta formalnog obrazovanja, koje potiče razvoj aktivnog građanstva, demokratske kulture, solidarnosti i većeg angažmana mladih u zajednici.